

Viite Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014 - 2020; Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1305/2013 artikla 49.

Asia PÄÄTÖS MANNER-SUOMEN MAASEUDUN KEHITTÄMISOHJELMAN 2014 - 2020 TOTEUTUKSESSA KÄYTETTÄVISTÄ VALINTAPERUSTEISTA

Maaseudun kehittämisohjelmaa varten on Euroopan parlamentin ja Neuvoston asetuksen (EU) N:o 1303/2013 47 artiklan mukaan perustettava seurantakomitea kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun komissio on hyväksynyt ohjelman. Kunkin seurantakomitean puheenjohtajana toimii jäsenvaltion tai hallintoviranomaisen edustaja. Jäsenvaltio päättää komitean kokoonpanosta. Komiteaan on kuuluttava toimivaltaiset alueelliset, paikalliset ja muut viranomaiset, talouselämän edustajat ja työmarkkinaosapuolet sekä kaikki muut tahot, jotka edustavat kansalaisyhteiskuntaa ja kansalaisjärjestöjä, ympäristöjärjestöt mukaan lukien sekä miesten ja naisten tasa-arvon edistämisestä vastuussa olevat tahot. Komission edustajat voivat osallistua omasta aloitteestaan seurantakomitean työhön neuvonantajina.

Huhtikuussa 2014 maa- ja metsätalousministeriö lähetti sidosryhmille kirjeen, jossa pyydettiin nimeämään varsinainen jäsen ja varajäsen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 seurantakomiteaan. Valtioneuvosto asetti 8.1.2015 seurantakomitean sidosryhmien jäsenehdotusten perusteella Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa varten. Hallintoviranomaisen tulee määrittellä valintaperusteet ohjelman toimenpiteille kuultuaan seurantakomiteaa. Poikkeuksena ovat ympäristökorvaukset, luonnonmukaisen tuotannon korvaukset, luonnonhaittakorvaukset ja eläinten hyvinvointikorvaukset, joissa valintaperusteita ei ole.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020 hyväksyttiin 12.12.2014 (C(2014)9906). Maa- ja metsätalousministeriön esitys Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 toteutuksessa käytettävistä valintaperusteista käsiteltiin seurantakomitean kokouksessa 29.1.2015.

Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa liitteenä olevan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014 - 2020 toteutuksessa käytettävät valintaperusteet maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista annetun lain (27/2014) 11 §:n nojalla.

Ministeri

Petteri Orpo

Neuvotteleva virkamies

Marja-Liisa Tapio-Biström

LIITE: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 seurantakomiteassa käsitellyt valintaperusteet.

TIEDOKSI: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 seurantakomitean puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsenet ja varajäsenet, sihteeri sekä pysyvät asiantuntijat

LIITE

Valintaperusteiden käyttö Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa 2014 - 2020

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1305/2013 artiklan 49 mukaisesti hallintoviranomaisen tulee määrittellä valintaperusteet ohjelman toimenpiteille kuultuaan seurantakomiteaa. Valintaperusteet käsiteltiin alustavasti seurantakomitean kokouksessa 30.10.2014. Tuolloin asioiden käsittely maaseutuohjelmaluonnoksessa oli vielä komission kanssa kesken. Valintaperusteiden yleiset periaatteet ja säännöt tulee kuvata myös ohjelma-asiakirjassa kunkin toimenpiteen kohdalla. Tässä muistiossa esitetyt valintaperusteet perustuvat komission 12.12.2014 hyväksymään maaseutuohjelmaan.

1. Valintaperusteet

Valintaperusteiden käytön tarkoituksena on varmistaa hakijoiden tasapuolinen kohtelu, parempi taloudellisten resurssien käyttö ja toimenpiteiden kohdentaminen unionin tavoitteiden mukaisesti maaseudun kehittämiseen. Edunsaajia voidaan valita myös soveltaen taloudellisen ja ympäristötehokkuuden vaatimuksia, mutta vain silloin kun se on tarkoituksenmukaista. Valintaperusteiden tulee olla hakijoiden tiedossa.

Valintaperusteita sovelletaan kaikkiin tukikelpoisiin hankkeisiin. Valintaperusteita on käytettävä, vaikka varoja hakukierroksella olisi enemmän kuin hakemuksia. Poikkeuksena ovat ympäristökorvaukset, luonnonmukaisen tuotannon korvaukset, luonnonhaittakorvaukset ja eläinten hyvinvointikorvaukset, joissa valintakriteereitä ei ole. Näiden vuosittaisista hauista säädetään valtioneuvoston asetuksilla.

Valintaperusteita tulee käyttää koko ohjelmakauden ajan ja ne on määriteltävä ennen kuin hakuprosessi alkaa. Niitä voidaan kauden aikana muuttaa, mutta ei esimerkiksi kesken avoinna olevan haun. Valintaperusteiden muuttamisessa tulee noudattaa vastaavaa menettelyä kuin valintaperusteiden hyväksymisessä.

2. Valintaperusteiden laadinta

Valintaperusteiden on oltava selkeitä, asiaankuuluvia ja tasapuolisia ja niitä on sovellettava avoimesti ja johdonmukaisesti koko ohjelmakauden ajan. Hakemukset arvioidaan näiden valintakriteereiden perusteella, jotta suurinta lisäarvoa tuottavat hankkeet / toimet valitaan ja saavat tukea maaseudun kehittämissuunnitelmasta. Komissio suosittelee, että valintakriteereille annettaisiin pisteitä ja niistä muodostuisi hakemuksen kokonaispistemäärä, joiden perusteella parhaat valitaan. Komissio suosittelee myös määritettäväksi minimipistemäärän, joka hakijoiden tulee ylittää valintaryhmään päästäkseen.

Pienten, esimerkiksi alle 10 000 euron tukien osalta suhteellisuusperiaatteen mukaisesti hallintoviranomainen voi käyttää yksinkertaisempia valintakriteereitä, mutta tämä ei saa johtaa hankkeiden pilkkomiseen.

Valintaperusteiden olisi varmistettava:

- tuen kohdentuminen unionin ja kansallisten / alueellisten painopisteiden mukaisesti maaseudun kehittämiseen
- parempi taloudellisten resurssien käyttö - parasta vastinetta rahalle
- yhdenvertainen kohtelu kaikille (tukikelpoisille) hakijoille
- suhteellisuusperiaate hankkeen koon mukaisesti (artikla 49 (1))

Yleisasetuksen (EU) N:o 1303/2013 artiklan 74(3) mukaisesti jäsenvaltioiden tulee huolehtia siitä, että ERI-rahastoja koskevien valitusten tutkimiseksi on tehokkaat järjestelyt eli asiakkaalla on valitusoikeus suoritettujen valintojen suhteen.

Yleisasetuksen 34 artiklan 3 kohdan 4 alakohdan perusteella Leader-toimien valinnassa käytettävät valintakriteerit asettaa paikallinen toimintaryhmä.

3. Valmistelu ja menettelyt Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa 2014 - 2020

Alueellisesti toteutettavia toimenpiteitä (koulutus, palvelut, yritystuet, yhteistyö) koskevia valintaperusteita on valmisteltu aktiivisesti vuoden 2014 aikana. Ministeriö on käyttänyt valmistelussa apuna asiantuntijatyötä sekä alueellisten hallintoviranomaisten asiantuntemusta. Avaintaito Osuuskunta Suomi tuotti selvityksen valintaperusteiden periaatteista, avusti luonnosten valmistelussa ja käsittelyssä useassa valmistelutilaisuudessa sekä koulutuksessa. Samassa yhteydessä on valmisteltu myös toimintaryhmien omien valintaperusteiden periaatteita. Valintaperuste-esitykset on käsitelty myös näitä toimenpiteitä valmistelleessa työryhmässä 7.8.2014.

Neuvontatoimenpiteen ja hankintalain mukaisen kilpailutuksen kautta tehtävää neuvojen valinnan valmistelua on tehty ao. valmisteluryhmässä. Neuvojen valintaan liittyy myös neuvojen alkukoulutus ja tentti.

Maatalouden investointi- ja aloitustukien osalta valmistelua on tehty rakennetukien valmisteluryhmässä.

Ei-tuotannollisten investointien valmistelua on tehty ympäristökorvausten valmisteluryhmässä.

Yleisasetuksen perusteella valintaperusteiden asettaminen on Leader-ryhmän tehtävä. Leader-ryhmien ja paikallisten strategioiden hakua avattaessa edellytettiin, että hakijat esittävät paikallista strategiaansa toteuttavien toimien valintaperusteet. Kaikille yhteisiä valintaperusteita ei ole tarkoituksenmukaista laatia, koska valintaperusteiden käytöllä Leader-ryhmä varmistaa rahoitettavien toimien toteuttavan sen laatimaan paikallista strategiaa. Kansainvälisille hankkeille on pyydetty laatimaan erilliset valintaperusteet.

Leader-ryhmät ja ELY-keskukset ovat sopineet työnjaon ja tämän perusteella valmistelleet valintaperusteet laatiessaan maa- ja metsätalousministeriön edellyttämää yhteistyösopimusta. Yhteistyösopimuksessa kuvataan aluemäärittäminen, työnjako ja painotukset eri toimissa, valintaperusteiden yhteensovitus sekä muut osapuolten katsomat tarpeelliset asiat. ELY-keskus noudattaa alueellisia ja Leader-ryhmä paikallisia valintaperusteita. Leader-ryhmien ja paikallisten strategioiden hakemuksia arvioidessaan yleisasetuksen mukainen valintakomitea sekä hallintoviranomainen arvioivat esitetyt valintaperusteet ja tarvittaessa pyytävät hakijoita täydentämään niitä ennen toimeenpanon käynnistymistä. Seurantakomitea käsittelee Leader-ryhmien esittämät valintakriteerit käsitellessään Leader-ryhmien ja paikallisten strategioiden valinnan.

4. Esitys valintaperusteista toimenpiteittäin

M01 Koulutus ja viestintä

Valintaperusteet muodostuvat alueella valittavissa toimenpiteissä neljästä aihealueesta, joiden alla esitetään tätä avaavia alakohtia, jotka konkretisoivat valintaperustetta. Kustakin aihealueesta voi saada 0-3 pistettä. Aihealueille määritellään myös painotuskerroin. Yhteenlasketut pisteet muodostavat hakemuksen kokonaispistemäärän.

Koulutustoimenpiteiden valintaperusteet muodostuvat neljästä aihealueesta:

1. Missä määrin hanke edistää maaseutuohjelman ja suunnitelman strategian ja tavoitteiden toteutumista? (30 %)

3 pistettä	Hanke edistää <u>merkittävästi</u> ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.
2 pistettä	Hanke edistää <u>hyvin</u> ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.
1 pistettä	Hanke edistää <u>jonkin verran</u> ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.
0 pistettä	Hanke täyttää hyväksyttävyyssuhteet, mutta <u>ei edistä</u> ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

2. Millainen on hankesuunnitelman laatu, kustannustehokkuus, vaikuttavuus ja toteutettavuus? (30 %)

3 pistettä	Hankesuunnitelman laatu on <u>erinomainen</u> : tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on erinomaisesti analysoitu ja toiminta on tavoitteellista ja johdonmukaista sekä kustannustehokasta. Hankesuunnitelman kaikki osa-alueet ovat tasapainossa.
2 pistettä	Hankesuunnitelma on <u>hyvä</u> : tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on

	selkeästi analysoitu ja suunnitellut toimet ovat johdonmukaisia. Hanke on kustannustehokas ja toteutettavuus on esitetty perusteellisesti. Hankesuunnitelma sisältää kaiken hankkeen toteuttamiseksi tarvittavan tiedon.
1 pistettä	Hankesuunnitelma on <u>toteuttamiskelpoinen</u> : tavoitteet ja menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on täsmennetty, mutta suunnitelma ei ole kovin tavoitteellinen tai uudistava. Hankesuunnitelma ei sisällä olennaisia puutteita.
0 pistettä	Hankesuunnitelma on <u>heikko</u> : tavoitteet ja menetelmät ovat heikosti näkyvissä. Suunnitelma ei ole kustannustehokas eikä realistinen.

3. Missä määrin hanke kykenee lisäämään osaamista? (20 %)

3 pistettä	Osaamisen lisäämiseen, uuden tiedon välitykseen ja käytäntöön viemiseen liittyvät tavoitteet ja keinot ovat vakuuttavia. Hanke hyödyntää laajasti tutkimustiedon ja muun hanketoiminnan tuloksia ja kytkee niitä toteutukseen. Hanke lisää <u>merkittävästi</u> uutta osaamista ja tietoa. Hankkeella on vipuvaikutuksia.
2 pistettä	Osaamisen lisäämisen ja käytäntöön viemiseen liittyvät tavoitteet ja keinot ovat vakuuttavia. Hanke hyödyntää tutkimus- ja hanketoiminnan tuloksia ja kytkee niitä toteutukseen. Hanke lisää <u>hyvin</u> osaamista.
1 pistettä	1 p. Osaamisen lisäämisen tavoitteet ja keinot ovat selkeitä ja uskottavia. Hanke lisää osaamista <u>jonkin verran</u> .
0 pistettä	Osaamisen tai tiedon levittämiseen liittyvät tavoitteet ja menetelmät ovat <u>heikot</u> . Hanke ei ole konkreettinen tai sen aihe ei ole ajankohtainen.

4. Kohderyhmän ja tavoitteiden selkeys ja johdonmukaisuus (20 %)

3 pistettä	Hankkeen kohderyhmä ja sen tarpeet on <u>erinomaisesti</u> selvitetty ja analysoitu. Hanke hyödyntää tehokkaasti asianmukaisinta ja uusinta tietoa ja menetelmiä. Hankkeella on hyvät edellytykset jalostaa tietoa kohderyhmän tarpeisiin. Välitettävä tieto kytkeytyy käytäntöön ja toimet ovat johdonmukaisia. Menetelmät ovat nykyaikaiset ja kohderyhmälle sopivat. Hanke ylittää ja hyödyntää alue-, toimiala- tai osaamisrajoja.
2 pistettä	Hankkeen kohderyhmä ja sen tarpeet on <u>hyvin</u> selvitetty ja analysoitu ja tiedonvälittäminen on suunnitelmallista ja johdonmukaista. Menetelmät ovat nykyaikaiset, kohderyhmälle sopivat ja tavoitteet realistisia.
1 pistettä	Hankkeen kohderyhmää ja sen tarpeita on selvitetty <u>jonkin verran</u> . Tavoitteet ovat realistiset. Menetelmissä luotetaan perinteisiin menetelmiin.
0 pistettä	Hankkeen kohderyhmä ei ole <u>selkeä</u> . Tavoitetta ei ole selkeästi määritelty.

Tiedonvälityshankkeiden valintaperusteet muodostuvat alueella valittavissa toimenpiteissä neljästä aihealueesta:

1. Missä määrin hanke edistää ohjelman ja suunnitelman strategian ja tavoitteiden toteutumista? (30 %)

3 pistettä	Hanke edistää <u>merkittävästi</u> ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.
2 pistettä	Hanke edistää <u>hyvin</u> ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.
1 pistettä	Hanke edistää <u>jonkin verran</u> ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.
0 pistettä	Hanke täyttää hyväksyttävyysskriteerit, mutta ei edistä ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

2. Millainen on hankesuunnitelman laatu, kustannustehokkuus, vaikuttavuus ja toteutettavuus? (30 %)

3 pistettä	Hankesuunnitelman laatu on <u>erinomainen</u> : tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on erinomaisesti analysoitu ja toiminta on tavoitteellista ja johdonmukaista sekä kustannustehokasta. Hankesuunnitelman kaikki osa-alueet ovat tasapainossa.
2 pistettä	Hankesuunnitelma on <u>hyvä</u> : tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on selkeästi analysoitu ja suunnitellut toimet ovat johdonmukaisia. Hanke on kustannustehokas ja toteutettavuus on esitetty perusteellisesti.
1 pistettä	Hankesuunnitelma on <u>toteuttamiskelpoinen</u> : tavoitteet ja menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on täsmennetty, mutta suunnitelma ei ole kovin tavoitteellinen tai uudistava.

0 pistettä	Hankesuunnitelma on <u>heikko</u> : tavoitteet ja menetelmät ovat heikosti näkyvissä. Suunnitelma ei ole kustannustehokas eikä realistinen.

3. Missä määrin hanke lisää tietoa ja edistää tiedon ja osaamisen tehokasta hyödyntämistä? (20 %)

3 pistettä	Uuden tiedon välitykseen ja käytäntöön viemiseen liittyvät tavoitteet ja keinot ovat erittäin vakuuttavia. Hanke hyödyntää laajasti tutkimustiedon ja muun hanketoiminnan tuloksia ja kytkee niitä toteutukseen. Hanke lisää <u>merkittävästi</u> tietoa. Hankkeella on vipuvaikutuksia. Hanke välittää tehokkaasti ja monikanavaisesti tietoa. Hanke tukee innovaatiotoimintaa.
2 pistettä	Tiedon lisäämisen ja käytäntöön viemiseen liittyvät tavoitteet ja keinot ovat vakuuttavia. Hanke hyödyntää tutkimus- ja hanketoiminnan tuloksia ja kytkee niitä toteutukseen. Hanke lisää <u>hyvin</u> tietoa. Hanke välittää tehokkaasti ja monikanavaisesti tietoa.
1 pistettä	Tiedonvälittämisen tavoitteet ja keinot ovat selkeitä ja uskottavia, mutta hankkeessa ei hyödynnetä tutkimustietoa tai osaamisrajapintoja kovin laajasti. Hanke lisää tietoa <u>jonkin verran</u> .
0 pistettä	Tiedonvälittämisen tavoitteet ja menetelmät ovat heikot. Hanke ei ole konkreettinen tai sen aihe ole ajankohtainen tai muuten tuota lisäarvoa. Hanke <u>ei lisää</u> tietoa.

4. Kohderyhmän ja tavoitteiden selkeys ja johdonmukaisuus (20 %)

3 pistettä	Hankkeen kohderyhmä ja sen tarpeet on <u>erinomaisesti</u> selvitetty ja analysoitu. Hanke hyödyntää tehokkaasti asianmukaisinta ja uusinta tietoa ja menetelmiä. Hankkeella on hyvät edellytykset jalostaa tietoa kohderyhmän tarpeisiin. Välitettävä tieto kytkeytyy käytäntöön ja toimet ovat johdonmukaisia. Menetelmät ovat nykyaikaiset ja kohderyhmälle sopivat. Hanke ylittää ja hyödyntää alue-, toimiala- tai osaamisrajapintoja.
2 pistettä	Hankkeen kohderyhmä ja sen tarpeet on <u>hyvin</u> selvitetty ja analysoitu ja tiedonvälittäminen on suunnitelmallista ja johdonmukaista. Menetelmät ovat nykyaikaiset, kohderyhmälle sopivat ja tavoitteet realistisia.
1 pistettä	Hankkeen kohderyhmää ja sen tarpeita on selvitetty <u>jonkin verran</u> . Tavoitteet ovat realistiset. Menetelmissä luotetaan perinteisiin menetelmiin.
0 pistettä	Hankkeen kohderyhmä <u>ei ole selkeä</u> . Tavoitetta ei ole selkeästi määritelty.

Jokaisesta kriteerikohdasta hanke voi saada 0–3 pistettä. Hankkeen tulee vähintään kahdesta kohdasta saada vähintään yksi piste, jotta se pääsee valintakäsittelyyn.

M02 Neuvonta

Toimenpiteessä myönnetään korvaus tehdystä maatilaneuvonnasta hyväksytyille neuvojille ja neuvontaorganisaatioille. Maaseutuvirasto valitsee neuvojat julkisista hankinnoista (348/2007) säädetyn lain mukaisella hankintamenettelyllä ja ohjelman toimeenpanosta annetun lain ja alemmanasteisten säädösten mukaisesti.

Valintakriteerit ja pisteytys (vähintään 6 pistettä tarvitaan):

Neuvonnan alaan soveltuva koulutus^{*)}

2 pistettä	soveltuva toisen asteen tutkinto
5 pistettä	soveltuva opistoasteen tutkinto tai soveltuva alempi korkeakoulututkinto
5 pistettä	soveltuva ylempi korkeakoulututkinto

Soveltuva neuvontakokemus^{**)}

1 pistettä	1 vuosi
3 pistettä	2 vuotta

4 pistettä	3 vuotta tai enemmän
3 pistettä	Muu soveltuva työkokemus 2 vuotta tai enemmän (huomioidaan vain, jos hakijalla on ainoastaan soveltuva toisen asteen tutkinto)

^{*)} Tuotantoeläinten terveydenhuoltosuunnitelman osalta neuvojalta edellytetään eläinlääketieteen lisensiaatin tutkintoa.

^{**) **)} Energianeuvonnassa joko koulutuksen tai työkokemuksen on oltava tekniseltä alalta.

Valintamenettelyyn sisältyy valintakriteerien ja pisteytyksen perusteella tehtävän valinnan ohella alkukoulutus maatilajien neuvontajärjestelmän yleisistä periaatteista ja neuvonnan aihealueista sekä sähköinen tentti. Valinnan, alkukoulutuksen ja rekisteriin hyväksymisen jälkeen neuvojilla on edellytykset ja oikeudet antaa tukikelpoista neuvontaa.

Neuvonnan käyttäjille ei aseteta valintakriteereitä. Tavoite on, että mahdollisimman moni viljelijä hyödyntäisi tarjolla olevaa neuvontaa.

M04 Investoinnit fyysiseen omaisuuteen

Maatalouden investoinnit (alatoimenpide 4.1)

Valintaperusteet muodostuvat kuudesta aihealueesta, joiden avulla varmistetaan, että tuettava hanke edistää toimenpidettä koskevia ohjelmassa ja sitä koskevassa kansallisessa lainsäädännössä esitettyjä tavoitteita. Kustakin aihealueesta voi saada enintään kolme pistettä. Hanke pisteytetään sen mukaan, mitä pistekuvaukseen sopivia tunnistettavia ominaisuuksia hankkeella on. Mikäli hanke ei täytä valintaperustetta lainkaan, hanke saa kyseisestä aihealueesta nolla pistettä.

Aihealueet arvotetaan painokertoimen avulla siten, että painotettu maksimipistemäärä on kolme. Kaikkien rahoitettavien hankkeiden on saatava pisteitä vähintään kolmesta aihealueesta siten, että painotettu kokonaispistemäärä on vähintään 1,1 pistettä. Valintaperusteita sovelletaan yhdenmukaisesti kaikilla ELY-keskusalueilla.

Valintaperusteet ja niiden painotuskertoimet ovat seuraavat:

Tuettavan toimenpiteen

1. *Vaikutus tuen kohteena olevat yrityksen talouteen (25 %)*
Tarkastelussa huomioidaan pitkän aikavälin vaikutukset

3 pistettä	Liiketoimintasuunnitelma/ muu suunnitelma osoittaa suunnitellun investoinnin parantavan merkittävästi maatilalta saavutettavaa yrittäjätuloa/ muun selvityksen perusteella esitettyä taloudellista tulosta
2 pistettä	Liiketoimintasuunnitelma/ muu suunnitelma osoittaa suunnitellun investoinnin parantavan selkeästi maatilalta saavutettavaa yrittäjätuloa/ muun selvityksen perusteella esitettyä taloudellista tulosta
1 pistettä	Liiketoimintasuunnitelma/ muu suunnitelma osoittaa suunnitellun investoinnin parantavan jonkin verran maatilalta saavutettavaa yrittäjätuloa/ muun selvityksen perusteella esitettyä taloudellista tulosta

2. *Vaikutus tuen kohteena olevat yrityksen kilpailukykyyn (20 %)*
Tarkastelussa huomioidaan pitkän aikavälin vaikutukset

3 pistettä	Liiketoimintasuunnitelma/ muu suunnitelma osoittaa suunnitellun investoinnin parantavan merkittävästi maatalon kilpailukykyä
2 pistettä	Liiketoimintasuunnitelma/ muu suunnitelma osoittaa suunnitellun investoinnin parantavan selkeästi maatalon kilpailukykyä
1 pistettä	Liiketoimintasuunnitelma/ muu suunnitelma osoittaa suunnitellun investoinnin parantavan jonkin verran maatalon kilpailukykyä

3. *Vaikutus ympäristöön (20 %)*

3 pistettä	Rakentamisinvestoinnin ulko- ja sisätiloissa hyödynnetään soveltuviissa kohteissa pääosin ja innovatiivisesti uusiutuvia luonnonvaroja/ investoinnin avulla rakennuksen tai tuotannon energiankäyttö tehostuu oleellisesti/ investointi edistää monivaikutteisesti lannan käsittelyä/toiminnalliset ratkaisut vähentävät merkittävästi ajoneuvoliikennettä tai parantavat logistiikkaa/investointi parantaa merkittävästi pellon kasvukuntoa tai maan rakennetta/ rakentamisinvestointi tuottaa merkittävää lisäarvoa tila- ja maaseutu ympäristöön
2 pistettä	Rakentamisinvestoinnin ulko- ja sisätiloissa hyödynnetään soveltuviissa kohteissa osittain uusiutuvia luonnonvaroja/ investoinnin avulla rakennuksen tai tuotannon energiankäyttö tehostuu jonkin verran/ investointi edistää lannan käsittelyä/ toiminnalliset ratkaisut vähentävät ajoneuvoliikennettä tai parantavat logistiikkaa/ investointi parantaa pellon kasvukuntoa tai maan rakennetta/ rakentamisinvestointi tuottaa lisäarvoa tila- ja maaseutu ympäristöön
1 pistettä	Rakentamisinvestoinnin ulko- ja sisätiloissa hyödynnetään soveltuviissa kohteissa niukasti uusiutuvia luonnonvaroja/ investoinnin avulla rakennuksen tai tuotannon energiankäytössä ei tapahdu merkittäviä muutoksia/ investointi edistää jossain määrin lannan käsittelyä/ toiminnalliset ratkaisut vähentävät osittain ajoneuvoliikennettä tai parantavat logistiikkaa/ investointi parantaa jossain määrin pellon kasvukuntoa tai maan rakennetta/ rakentamisinvestoinnilla ei ole kielteisiä vaikutuksia tila- ja maaseutu ympäristöön

4. *Vaikutus tuotanto-olosuhteisiin (15 %)*

3 pistettä	Tuotantotilojen suunnittelussa on sovellettu esimerkillisesti ja innovatiivisesti uutta tutkimustietoa toiminnallisuudesta, eläinten hyvinvoinnista, tuotantohygieniasta ja riskeistä sekä työskentelyn turvallisuudesta ja työhyvinvoinnista/ maatilan tuotanto-olosuhteet tai varastointiolosuhteet paranevat merkittävästi/suunnitteluratkaisuissa on otettu monipuolisesti huomioon toiminnan kehittämis- ja laajentamismahdollisuudet tulevaisuudessa
2 pistettä	Tuotantotilojen suunnittelussa on sovellettu uutta tutkimustietoa toiminnallisuudesta, eläinten hyvinvoinnista, tuotantohygieniasta ja riskeistä sekä työskentelyn turvallisuudesta ja työhyvinvoinnista/ maatilan tuotanto-olosuhteet tai varastointiolosuhteet paranevat/ suunnitteluratkaisuissa on otettu hyvin huomioon toiminnan kehittämis- ja laajentamismahdollisuudet tulevaisuudessa
1 pistettä	Tuotantotilojen suunnittelussa on hyväksyttävällä tavalla otettu huomioon toiminnallisuus, eläinten hyvinvointi, tuotantohygienia ja riskit sekä työskentelyn turvallisuus ja työhyvinvointi/ maatilan tuotanto-olosuhteet tai varastointiolosuhteet ovat hyväksyttävät/ suunnitteluratkaisuissa tulevaisuuden toiminnan kehittämis- ja laajentamismahdollisuudet on otettu huomioon

5. *Vaikutus ohjelman muiden tavoitteiden toteutumiseen, esimerkiksi onko kyseessä yhteishanke (10 %)*

3 pistettä	Teknisissä järjestelmissä käytetään uutta teknologiaa ja innovatiivisia ratkaisuja/ kyseessä on vähintään kahden hakijan yhdessä toteuttama hanke/ hanke liittyy osaksi laajempaa alueellista kokonaisuutta, esimerkiksi osaksi paikallista lähituotantoketjua
2 pistettä	Teknisissä järjestelmissä käytetään myös uutta teknologiaa/ kyseessä on yhden hakijan toteuttama hanke, jota vähintään yksi muu yrittäjä hyödyntää/ hankkeella on merkitystä osana paikallista lähituotantoketjua
1 pistettä	Teknisten järjestelmien suunnittelu vastaa toiminnan nykyaikaisia perusvaatimuksia/ hanke luo yhteistyön edellytyksiä

6. *Elinkeinon merkitys kokonaistulonmuodostuksen kannalta ja tuettavan hankkeen vaikutus (10 %)*

3 pistettä	Investoinnin toteuttamisen jälkeen maataloudella on erittäin suuri merkitys hakijan kokonaistulonmuodostuksen kannalta
2 pistettä	Investoinnin toteuttamisen jälkeen maataloudella on olennainen merkitys hakijan

	kokonaistulonmuodostuksen kannalta
1 pistettä	Investoinnin toteuttamisen jälkeen maataloudella on jonkin verran merkitystä hakijan kokonaistulonmuodostuksen kannalta

Ympäristön tilaa parantavissa investoinneissa ja laadun parantamiseen tähtäävissä investoinneissa valintakriteereiden 1) ja 2) painokertoimet ovat 15 %, 3) ja 4) painokertoimet ovat 25 % ja valintakriteereiden 5) ja 6) painokertoimet ovat 10 %.

Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden jalostus, markkinoille saattaminen ja kehittäminen (alatoimenpide 4.2)

Valintaperusteet muodostuvat seitsemästä aihealueesta. Jokaisesta aihealueesta voi saada enintään 3 pistettä. Aihealueiden alla kuvataan, millä perusteilla pisteitä voi saada. Toimenpide pisteytetään sen mukaan, mitä pistekuvaukseen sopivia tunnistettavissa olevia ominaisuuksia toimenpiteellä on. Mikäli toimenpide ei täytä valintaperustetta lainkaan, niin toimenpide saa aihealueesta nolla pistettä. Lisäksi aihealueesta annettavia pisteitä voidaan perustella kirjallisesti. Aihealueille on määritelty painotuskertoimet prosentteina. Toimenpiteen on saatava vähintään yksi piste jokaisesta kolmesta aihealueesta, joille on suurin painotuskertoimen. Arvioitavista aihealueista on saatava pisteitä siten, että vähimmäispistemäärä on yli 1,1 pistettä. Painotettu kokonaistulospistemäärä on enintään 3 pistettä. Valintaperusteita sovelletaan yhdenmukaisesti kaikilla ELY-keskusalueilla.

1. Tuettavan toimenpiteen/yrityksen toimipaikan sijainti (painotuskertoimen 5 %)

3 pistettä	Harvaan asuttu maaseutu tai ydinmaaseutu
2 pistettä	Muu maaseutualue, jonka ELY-keskus on alueellisesti määrittänyt
1 pistettä	Maaseutualueen ulkopuolinen alue, jonka ELY-keskus on määritellyt (koskee vain maataloustuotteita jalostavia pk-yrityksiä ja maatalousyrityksiä)

2. Tuettavan toimenpiteen tuloksena syntyvät työpaikat (painotuskertoimen 15 %)

3 pistettä	Merkittävä työllistävä vaikutus
2 pistettä	Kohtuullinen työllistävä vaikutus
1 pistettä	Vähäinen työllistävä vaikutus; työllisyys yrityksessä säilyy vähintään ennallaan

3. Tuettavan toimenpiteen alue- ja kerrannaisvaikutukset (painotuskertoimen 10 %)

3 pistettä	Yritys hyödyntää lähialueen tuotannontekijöitä, käyttää alihankkijoita tai muulla tavoin edistää toimeentulomahdollisuuksia myös muissa yrityksissä; vaikutukset aluetalouteen ja sosioekonomiseen kehitykseen ovat merkittäviä
2 pistettä	Yritys tuo asiakkaita muille yrityksille; vaikutuksia aluetalouteen ja sosioekonomiseen kehitykseen tunnistettavissa
1 pistettä	Yritys ei hanki mitään lähialueelta tai sen tuotteita ei edelleen jalosteta paikkakunnalla; vaikutukset aluetalouteen ja sosioekonomiseen kehitykseen vähäisiä

4. Tuettavan toimenpiteen vaikutus yrityksen tuotteiden ja palveluiden markkina-alueeseen (painotuskertoimen 10 %)

3 pistettä	Yritys pyrkii merkittävään kasvuun kansainvälisillä markkinoilla tai kotimarkkinoilla; yritys pyrkii merkittävään kasvuun paikallisilla markkinoilla korvaten alueen ulkopuolista tuontia tai monipuolista merkittävästi tuote- tai palveluvalikoimaa mukaan lukien lyhyet jakeluketjut ja lähiruoka sekä muu paikallismarkkinoiden kehittäminen; tuotteet tai palvelut vastaavat markkinoiden kysyntään hyvin
2 pistettä	Yritys pyrkii kohtuulliseen kasvuun kansainvälisillä markkinoilla tai kotimarkkinoilla; yritys pyrkii kohtuulliseen kasvuun paikallisilla markkinoilla korvaten alueen ulkopuolista tuontia tai monipuolista tuote- tai palveluvalikoimaa mukaan lukien lyhyet jakeluketjut ja lähiruoka sekä muu paikallismarkkinoiden kehittäminen; tuotteet tai palvelut vastaavat markkinoiden kysyntään kohtuullisesti

1 pistettä	Yrityksen kasvutavoitteet kansainvälisillä tai kotimarkkinoilla ovat vähäiset; paikallisilla markkinoilla toimiva yritys pyrkii vaatimattomaan kasvuun korvaten jonkin verran alueen ulkopuolista tuontia tai monipuolistaen vähäisessä määrin tuote- tai palveluvalikoimaa mukaan lukien lyhyet jakeluketjut ja lähiruoka sekä paikallismarkkinoiden kehittäminen; tuotteet tai palvelut vastaavat markkinoiden kysyntään vähäisesti

5. *Tuettavan toimenpiteen vaikutus yrityksen toiminnan uudistumiseen (painotuskerroin 30 %)*

3 pistettä	Yrityksessä tuotetaan uusia, innovatiivisia tuotteita tai palveluita tai niitä tuotetaan uudella teknologialla/nykyteknologialla tai innovatiivisella tuotantomenetelmällä taikka kehitetään tuotteiden tai palveluiden laatua; jalostusarvo on merkittävä; yrityksen liiketoiminta on innovatiivista parantaen yrityksen kilpailukykyä
2 pistettä	Yrityksessä parannetaan nykyisiä tuotteita tai palveluita tai lisätään niiden jalostusarvoa taikka parannetaan/tehostetaan niiden tuotantomenetelmää; aloitetaan uutuusarvoa sisältävien tuotteiden tai palveluiden tuotanto; yrityksen liiketoiminta on tavanomaista innovatiivisempaa synnyttäen kilpailuetua
1 pistettä	Toimenpiteen avulla yrityksessä aloitetaan tai laajennetaan tavanomaisten tuotteiden tai palveluiden tuottaminen tavanomaisin menetelmin; jalostusarvo on vähäinen; yrityksen liiketoiminnalla on muutoin vähäistä uutuusarvoa suhteessa muihin alalla toimiviin yrityksiin

6. *Tuettavan toimenpiteen vaikutus yrityksen harjoittamaan yhteistyöhön mukaan lukien kytkennät laajempiin kehittämiskokonaisuuksiin (painotuskerroin 20 %)*

3 pistettä	Yritys harjoittaa yhteistyötä yhden tai useamman yrityksen kanssa ja toimii aktiivisesti yhteistyöverkostoissa kansallisen tai alueellisen kehittämisstrategian mukaisella painopistealalla ja/tai yrityksen toiminta kytkeytyy myös muiden Euroopan rakenne- ja investointirahastojen (ERI-rahastojen) toimenpiteisiin tai muutoin edistää niitä koskevien tavoitteiden toteutumista; yritys toimii myös muulla tavoin yhteistyöhakuisesti
2 pistettä	Yritys hyödyntää jonkin verran erilaisia yhteistyöverkostoja; laajempi strateginen kytkentä on vähäinen
1 pistettä	Yritys hyödyntää yhteistyöverkostoja suppeasti; laajempi strateginen kytkentä on heikko

7. *Lisäpisteet tuettavasta toimenpiteestä tunnistettavissa olevista muista erityispiirteistä (painotuskerroin 10 %)*

3 pistettä	Toimenpide parantaa merkittävästi yrityksen edellytyksiä toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti; yritys toimii resurssitehokkaasti
2 pistettä	Toimenpide parantaa jossain määrin yrityksen edellytyksiä toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti; yritys pyrkii toimimaan resurssitehokkaasti
1 pistettä	Toimenpide parantaa vähäisessä määrin yrityksen edellytyksiä toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti, yrityksellä on vähäiset valmiudet toimia resurssitehokkaasti

Kestävän kehityksen periaatteiden toteuttaminen tarkoittaa tuettavasta toimenpiteestä tunnistettavissa olevia ekologisia, taloudellisia, sosiaalisia tai kulttuurisia vaikutuksia, jotka edistävät esimerkiksi yrityksen energiatehokkuutta, uusiutuvien energialähteiden käyttämistä, vedenkäytön tehostamista, kiertotaloutta, kierrätystä, symbioositaloutta tai muuta luonnonvarojen kestävää käyttöä yritystoiminnassa mukaan lukien olemassa olevien rakennusten tai muun infrastruktuurin hyödyntämistä sekä puurakentamista, kierrätettävien materiaalien ja luonnonmateriaalien käyttämistä.

Ei-tuotannolliset investoinnit (alatoimenpide 4.4.)

Ei-tuotannollisissa investoinneissa (kosteikkoinvestoinnit sekä perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten alkuraivaus ja aitaaminen) tarkistetaan tukikelpoisuuskriteereillä, että tuensaaja on tukikelpoinen, sopimus

täyttää minimikoon vaatimuksen, kohde on tuensaajan hallinnassa, mahdolliset luvat löytyvät ja että kohde on yleisellä tasolla toimenpiteen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukainen. Lisäksi tarkistetaan tukikelpoisuuskaatena, että esitetty suunnitelma on laadultaan toteuttamiskelpoinen ja esitettyjen toimenpiteiden kustannukset hyväksyttävää. Tukikelpoisuuskaatena tarkastelun läpäisseet hakemukset pisteytetään valintakriteerien avulla. Valintakriteereillä arvotetaan haettavan kohteen odotettavissa oleva ympäristöllinen vaikuttavuus. Valintakriteereillä varmistetaan siten, että tuettavalla kohteella on merkittävää investoinnin tavoitteiden mukaista vaikuttavuutta.

Valinta tapahtuu seuraavien kysymysten perusteella. Kunkin kysymyksen alla on hakemuskäsittelijän valittavana joukko vaikuttavuuden mukaan pisteytettyjä (0-3 pistettä) väittämiä. Hakemuskäsittelijä valitsee jokaisesta kysymyksestä hakemuskohdetta parhaiten kuvaavan väittämän. Valittu väittäminen osoittaa kysymyksestä saadun pistemäärän. Jokaisesta kysymyksestä on saatava vähintään 1 piste, jotta tuki voidaan myöntää. Väittämät perustuvat ohjelmassa kuvattuihin valintakriteerien yleisiin periaatteisiin ja ohjaavat toimien tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisten kohteiden valintaan.

Kysymykset ja pisteytys kosteikkoinvestoinneissa:

1. *Miten hyvin kohteen toimenpidetarve tunnetaan etukäteen?*

3 pistettä	Kohteen maatalouden ympäristönsuojeluun liittyvä toimenpidetarve on tunnistettu vesienhoitosuunnitelmissa tai suojavyöhyke-, kosteikko- tai luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmissa
2 pistettä	Kohdetta ei ole edellä mainituissa suunnitelmissa, mutta se sijaitsee valuma-alueella, jonka vesien tila on luokiteltu hyvää heikommaksi
1 pistettä	Kohteen yläpuolisella valuma-alueella on maataloustoimintaa, joka aiheuttaa ravinne- ja kiintoainekuormitusta
1 pistettä	Kohde sijoittuu maatalousalueelle, jossa kosteikkoluontoa on niukasti esimerkiksi pellonkuivatuksen tai järvien laskun seurauksena
1 pistettä	Kohde täydentää maatalousvaikutteisen alueen jo olemassa olevaa kosteikkoketjua tai tehtyä uomien luonnontilaistamista
0 pistettä	Kohteessa ei ole maatalouden ympäristönsuojelun kannalta toimenpidetarvetta

2. *Mikä on kohteeseen tehtävän investoinnin merkitys maatalouden ympäristönsuojelussa?*

3 pistettä	Kohteen yläpuolisella valuma-alueella on huomattavaa maatalouden kuormitusta: peltoprosentti vähintään 40 tai merkittävää maatalouden pistekuormitusta
2 pistettä	Kohteen yläpuolisella valuma-alueella on peltoa 10–39 prosenttia
1 pistettä	Kohde on tulvapelto
1 pistettä	Kohteen perustaminen edistää maatalousluonnon monimuotoisuutta
0 pistettä	Kohde ei ole sellainen, että investoinnilla voitaisiin edistää maatalouden vesiensuojelua tai luonnon monimuotoisuutta

3. *Kohteen mitoitus/rajaus*

2 pistettä	Kohde on 0,5 prosenttia tai enemmän yläpuolisen valuma-alueen pinta-alasta
2 pistettä	Kohde on 0,5 prosenttia tai enemmän yläpuolisen valuma-alueen pinta-alasta, kun reuna-alueiden ympäristösitoumuksessa olevat suojavyöhykealat lasketaan mukaan
1 pistettä	Kohde on alle 0,5 prosenttia yläpuolisen valuma-alueen pinta-alasta, mutta kohteella on merkitystä luonnon monimuotoisuudelle tai kohteen toimenpidetarve on todettu yleissuunnittelussa
1 pistettä	Kohde on alle 0,5 prosenttia yläpuolisen valuma-alueen pinta-alasta, mutta uoman luonnontilaistamisella voidaan merkittävästi vähentää eroosiota
0 pistettä	Kohde ei ole riittävän suuri, jotta se voisi edistää maatalouden vesiensuojelua tai maatalousluonnon monimuotoisuutta
0 pistettä	Kohteen rajaukseen sisältyy alueita, jotka eivät tue toimenpiteen tavoitteita (esim. toiminnallisuuden kannalta ylimitoitettu avovesialue)

4. *Vaikuttavuuden laatu*

2 pistettä	Monivaikutteinen eli edistää vesiensuojelua sekä luonnon monimuotoisuutta
1 pistettä	Vaikutus joko vesiensuojelullinen tai luonnon monimuotoisuutta edistävä
0 pistettä	Vain vähän merkitystä maatalouden vesiensuojelulle tai maatalousluonnon monimuotoisuuden edistämiseksi

Kysymykset ja pisteytys perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten alkuraivauksessa ja aitaamisessa:

1. *Miten hyvin kohteen kunnostustarve tunnetaan etukäteen?*

3 pistettä	Kohteen kunnostustarve on tunnistettu aluetta tai sen osaa koskevassa Natura 2000-hoitosuunnitelmassa, hoitotoimissa ei kuitenkaan ole kyse lakisääteisestä velvoitteesta.
3 pistettä	Kohteen kunnostustarve on tunnistettu luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelussa tai lajistoa, luontotyyppiä tai maisemaa koskevassa inventoinnissa.
2 pistettä	Kohteen luontoarvoista on saatavissa riittävää tietoa, jonka perusteella voidaan arvioida että kohteen luontoarvoja voidaan merkittävästi edistää laidunnuksen aloittamiseen tähtäävällä investoinnilla.
1 pistettä	Kohteen aiemmasta laidunkäytöstä on saatavissa riittävää tietoa, jonka perusteella voidaan arvioida että kohteen luontoarvoja voidaan merkittävästi edistää laidunnuksen aloittamiseen tähtäävällä investoinnilla.
0 pistettä	Kohteesta ei ole saatavissa tietoa sellaisista luontoarvoista, joita voitaisiin merkittävästi edistää laidunnuksen aloittamiseen tähtäävällä investoinnilla.

2. *Mikä on kohteeseen tehtävän investoinnin merkitys maatalousluonnon monimuotoisuudelle*

3 pistettä	Kohteen kunnostaminen on tärkeää, koska se on Natura 2000 -ohjelman kohde tai valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokas perinnebiotooppi tai kohteella tiedetään olevan uhanalaisia maatalousvaikutteisia luontotyyppisiä tai lajeja
2 pistettä	Kohteen kunnostaminen on melko tärkeää, koska kyseessä paikallisesti arvokas perinnebiotooppi
1 pistettä	Kohteen kunnostamisesta on hyötyä maatalousluonnon lajistolle ja luontotyypeille, sillä kyseessä on muu luonnonlaidunukseen soveltuva alue, jolla on laidunuksesta hyötyvää niittylajistoa
1 pistettä	Kohteessa on voimassa oleva ympäristösopimus alueen hoidosta, mutta sopimuksen loppuunsaattaminen on vaarantunut suurpetojen laiduneläimille aiheuttaman merkittävän uhan takia
0 pistettä	Kohteesta on voimassa oleva ympäristösopimus alueen hoidosta, eikä sopimuksen loppuunsaattaminen ole vaarantunut suurpetojen laiduneläimille aiheuttaman merkittävän uhan takia
0 pistettä	Kohde on sellainen, että laidunnuksen aloittamiseen tähtäävällä investoinnilla voitaisiin todennäköisesti vain vähän edistää maatalousluonnon monimuotoisuutta
0 pistettä	Kohteella ei ole kunnostustarvetta laidunnuksen aloittamiseksi

3. *Kohteen sijainti*

3 pistettä	Hakemusala on kokonaan Natura 2000 -alueella tai luonnonsuojelulain (1096/1996) nojalla rauhoitetulla alueella eikä suunniteltu hanke vaaranna suojeluperusteita.
2 pistettä	Hakemusala on osin Natura 2000 -alueella tai luonnonsuojelulain (1096/1996) nojalla rauhoitetulla alueella eikä suunniteltu hanke vaaranna suojeluperusteita, hakemusala rajautuu Natura 2000 -alueeseen tai sijaitsee valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.
2 pistettä	Hakemusala on todettu tärkeäksi luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmassa
1 pistettä	Hakemusala on muuta kunnostamiskelpoista luonnonlaidunukseen soveltuvaa aluetta
0 pistettä	Hakemusala on kunnostuskelpoinen, mutta kohteen sijainnissa on eläinten hyvinvointiin tai ympäristöön liittyviä tekijöitä, joiden takia laidunnuksen aloittaminen kohteella ja ylläpitäminen ei ole suositeltavaa

Nuorten viljelijöiden aloitustuki (alatoimenpide 6.1)

Valintaperusteet muodostuvat kolmesta aihealueesta, joiden avulla varmistetaan, että tuettava hanke edistää toimenpidettä koskevia ohjelmassa ja sitä koskevassa kansallisessa lainsäädännössä esitettyjä tavoitteita. Kustakin aihealueesta voi saada enintään kolme pistettä. Hanke pisteytetään sen mukaan, mitä pistekuvaukseen sopivia tunnistettavia ominaisuuksia hankkeella on. Mikäli hanke ei täytä valintaperustetta lainkaan, hanke saa kyseisestä aihealueesta nolla pistettä.

Aihealueet arvotetaan painokertoimen avulla siten, että painotettu maksimipistemäärä on kolme. Kaikkien rahoitettavien hankkeiden on saatava pisteitä vähintään kahdesta aihealueesta siten, että painotettu kokonaispistemäärä on vähintään 1,1 pistettä. Valintaperusteita sovelletaan yhdenmukaisesti kaikilla ELY-keskusalueilla.

Valintaperusteet ja niiden painokertoimet ovat seuraavat:

1. Tilan yritystoiminnan taloudelliset edellytykset (40 %)

3 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa esitettyjen maatalan kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta kuvaavien tunnuslukujen perusteella tilan taloudelliset toimintaedellytykset ovat keskimääräistä paremmat, lisäksi maataloudella on erittäin suuri merkitys hakijan kokonaistulonmuodostuksen kannalta
2 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa esitettyjen maatalan kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta kuvaavien tunnuslukujen perusteella tilan taloudelliset toimintaedellytykset ovat hyvät, lisäksi maataloudella on olennainen merkitys hakijan kokonaistulonmuodostuksen kannalta
1 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa esitettyjen maatalan kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta kuvaavien tunnuslukujen perusteella tilan taloudelliset toimintaedellytykset ovat tyydyttävät, maataloudella on jonkin verran merkitystä hakijan kokonaistulonmuodostuksen kannalta

2. Tilan tuotantoedellytykset (30 %)

3 pistettä	Tilan tuotantoedellytykset (esimerkiksi harjoitettavan tuotannon kannalta tarpeelliset ja tarkoituksenmukaiset rakennukset, koneistus, pellot, verkottunut toiminta, työvoiman saatavuus, automaation ja teknologian hyödyntäminen) mahdollistavat suunnitellun toiminnan erittäin hyvin
2 pistettä	Tilan tuotantoedellytykset (esimerkiksi harjoitettavan tuotannon kannalta tarpeelliset ja tarkoituksenmukaiset rakennukset, koneistus, pellot, verkottunut toiminta, työvoiman saatavuus, automaation ja teknologian hyödyntäminen) mahdollistavat suunnitellun toiminnan
1 pistettä	Tilan tuotantoedellytykset (esimerkiksi harjoitettavan tuotannon kannalta tarpeelliset ja tarkoituksenmukaiset rakennukset, koneistus, pellot, verkottunut toiminta, työvoiman saatavuus, automaation ja teknologian hyödyntäminen) soveltuvat suunniteltuun toimintaan kohtuullisten kehittämistoimien jälkeen

3. Tilan kehittämistoimet ja mahdollisuudet (30 %)

3 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa on esitetty realistiset tilaa koskevat kehittämistoimet, joiden toteuttamiseen tilan lähtötilanne huomioiden on erinomaiset mahdollisuudet ja joiden avulla tilalla on erinomaiset mahdollisuudet kilpailukykyiseen ja kannattavaan toimintaan
2 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa on esitetty realistiset tilaa koskevat kehittämistoimet, joiden toteuttamiseen tilan lähtötilanne huomioiden on hyvät mahdollisuudet ja joiden avulla tilalla on hyvät mahdollisuudet kilpailukykyiseen ja kannattavaan toimintaan
1 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa on esitetty tilaa koskevat kehittämistoimet, joiden toteuttamisessa tilan lähtötilanne huomioiden on haasteita, mutta joiden avulla tilalla on mahdollisuudet kilpailukykyiseen ja kannattavaan toimintaan

Porotalous- tai luontaiselinkeinoyrityksen aloitustukea koskevat valintakriteerit (alatoimenpide 6.1)

Valintaperusteet muodostuvat kolmesta aihealueesta, joiden avulla varmistetaan, että tuettava hanke edistää toimenpidettä koskevia ohjelmassa ja kansallisessa lainsäädännössä esitettyjä tavoitteita. Kustakin aihealueesta voi saada enintään kolme pistettä. Hanke pisteytetään sen mukaan, mitä pistekuvaukseen sopivia tunnistettavia ominaisuuksia hankkeella on. Mikäli hanke ei täytä valintaperustetta lainkaan, hanke saa kyseisestä aihealueesta nolla pistettä.

Aihealueet arvotetaan painokertoimen avulla siten, että painotettu maksimipistemäärä on kolme. Kaikkien rahoitettavien hankkeiden on saatava pisteitä vähintään kahdesta aihealueesta siten, että painotettu kokonaispistemäärä on vähintään 1,1 pistettä.

Valintaperusteet ja niiden painokertoimet sekä pisteytys ovat seuraavat:

1. Tilan yritystoiminnan taloudelliset edellytykset (40 %)

3 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa esitettyjen tietojen perusteella porotalous- tai luontaiselinkeinoyrityksellä on keskimääräistä paremmat edellytykset taloudelliseen toimintaan
2 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa esitettyjen tietojen perusteella porotalous- tai luontaiselinkeinoyrityksellä on keskimääräiset edellytykset taloudelliseen toimintaan
1 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa esitettyjen tietojen perusteella porotalous- tai luontaiselinkeinoyrityksellä on keskimääräistä heikommät mutta silti tyydyttävät edellytykset taloudelliseen toimintaan

2. Tilan tuotantoedellytykset (30 %)

3 pistettä	Porotalous- tai luontaiselinkeinoyrityksen tuotantoedellytykset mahdollistavat suunnitellun toiminnan erittäin hyvin
2 pistettä	Porotalous- tai luontaiselinkeinoyrityksen tuotantoedellytykset mahdollistavat suunnitellun toiminnan
1 pistettä	Porotalous- tai luontaiselinkeinoyrityksen tuotantoedellytykset soveltuvat suunniteltuun toimintaan kohtuullisten kehittämistoimien jälkeen

3. Tilan kehittämistoimet ja mahdollisuudet (30 %)

3 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa on esitetty realistiset kehittämistoimet, joiden toteuttamiseen porotalous- tai luontaiselinkeinoyrityksen lähtötilanne huomioiden on erinomaiset mahdollisuudet ja joiden avulla yrityksellä on erinomaiset mahdollisuudet kannattavaan toimintaan
2 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa on esitetty realistiset kehittämistoimet, joiden toteuttamiseen porotalous- tai luontaiselinkeinoyrityksen lähtötilanne huomioiden on hyvät mahdollisuudet ja joiden avulla yrityksellä on hyvät mahdollisuudet kannattavaan toimintaan
1 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa on esitetty kehittämistoimet, joiden toteuttamisessa porotalous- tai luontaiselinkeinoyrityksen lähtötilanne huomioiden on haasteita, mutta joiden avulla yrityksellä on mahdollisuudet kannattavaan toimintaan

Yrityksen perustamistuki (alatoimenpide 6.2)

Valintaperusteet muodostuvat seitsemästä aihealueesta. Jokaisesta aihealueesta voi saada enintään 3 pistettä. Aihealueiden alla kuvataan, millä perusteilla pisteitä voi saada. Toimenpide pisteytetään sen mukaan, mitä pistekuvaukseen sopivia tunnistettavissa olevia ominaisuuksia toimenpiteellä on. Mikäli toimenpide ei täytä valintaperustetta lainkaan, niin toimenpide saa aihealueesta nolla pistettä. Lisäksi aihealueesta annettavia pisteitä voidaan perustella kirjallisesti. Aihealueille on määritelty painotuskertoimet prosentteina. Toimenpiteen on saatava vähintään yksi piste jokaisesta kolmesta aihealueesta, joille on suurin

painotuskerroin. Arvioitavista aihealueista on saatava pisteitä siten, että vähimmäispistemäärä on yli 1,1 pistettä. Painotettu kokonaispistemäärä on enintään 3 pistettä. Valintaperusteita sovelletaan yhdenmukaisesti kaikilla ELY-keskusalueilla.

1. *Suunnitellun yrityksen sijainti (painotuskerroin 15 %)*

3 pistettä	Harvaan asuttu maaseutu
2 pistettä	Ydinmaaseutu
1 pistettä	Muu maaseutualue, jonka ELY –keskus on määritellyt

2. *Suunnitellun yrityksen työllistävyys (painotuskerroin 10 %)*

3 pistettä	Merkittävä työllistävä vaikutus
2 pistettä	Kohtuullinen työllistävä vaikutus
1 pistettä	Vähäinen työllistävä vaikutus; työllisyys pysyy ennallaan (toimivan yrityksen uusi toiminta)

3. *Suunnitellun yrityksen toiminnan alue- ja kerrannaisvaikutukset (painotuskerroin 10 %)*

3 pistettä	Yritys aikoo käyttää lähialueen tuotannontekijöitä, alihankkijoita tai muulla tavoin edistää toimeentulomahdollisuuksia myös muissa yrityksissä; vaikutukset aluetalouteen ja sosioekonomiseen kehitykseen ovat merkittäviä
2 pistettä	Yritys tuo asiakkaita muille yrityksille; vaikutuksia aluetalouteen ja sosioekonomiseen kehitykseen tunnistettavissa
1 pistettä	Yritys ei hanki mitään lähialueelta tai sen tuotteita ei edelleen jalosteta paikkakunnalla; vaikutukset aluetalouteen ja sosioekonomiseen kehitykseen vähäisiä

4. *Suunnitellun yrityksen tuotteiden ja palveluiden markkina-alue (painotuskerroin 10 %)*

3 pistettä	Yritys pyrkii merkittävään kasvuun kansainvälisillä markkinoilla tai kotimarkkinoilla; yritys pyrkii merkittävään kasvuun paikallisilla markkinoilla korvaten alueen ulkopuolista tuontia tai monipuolistaen merkittävästi tuote- tai palveluvalikoimaa mukaan; tuotteet tai palvelut vastaavat markkinoiden kysyntään hyvin
2 pistettä	Yritys pyrkii kohtuulliseen kasvuun kansainvälisillä markkinoilla tai kotimarkkinoilla; yritys pyrkii kohtuulliseen kasvuun paikallisilla markkinoilla korvaten alueen ulkopuolista tuontia tai monipuolistaen tuote- tai palveluvalikoimaa; tuotteet tai palvelut vastaavat markkinoiden kysyntään kohtuullisesti
1 pistettä	Yrityksen kasvutavoitteet kansainvälisillä tai kotimarkkinoilla ovat vähäiset; paikallisilla markkinoilla toimiva yritys pyrkii vaatimattomaan kasvuun korvaten jonkin verran alueen ulkopuolista tuontia tai monipuolistaen vähäisessä määrin tuote- tai palveluvalikoimaa; tuotteet tai palvelut vastaavat markkinoiden kysyntään vähäisesti

5. *Suunnitellun yrityksen toiminnan uutuusarvo (painotuskerroin 20 %)*

3 pistettä	Yritys tulee tuottamaan uusia, innovatiivisia tuotteita tai palveluita tai niitä tuotetaan uudella teknologialla/nykyteknologialla tai innovatiivisella tuotantomenetelmällä; jalostusarvo on merkittävä; yrityksen liiketoiminta on innovatiivista parantaen yrityksen kilpailukykyä
2 pistettä	Yritys tulee tuottamaan tavanomaisia tuotteita tai palveluita uudella tuotantomenetelmällä; jalostusarvo on vähäinen; yrityksen liiketoiminta on tavanomaista innovatiivisempaa synnyttäen kilpailuetua
1 pistettä	Yritys tuottaa tavanomaisia tuotteita tai palveluita tavanomaisin menetelmin; jalostusarvo on alhainen; yrityksen liiketoiminnan uutuusarvo on vähäinen

6. *Suunnitellun yrityksen liiketoimintasuunnitelman realistisuus ja perusteellisuus (painotuskerroin 25 %)*

3 pistettä	Suunnitelma antaa yritystoiminnasta selkeän kuvan; yritystoiminnan

	menestymisedellytykset ovat erinomaiset; suunnitelma on laadultaan ja esitystavaltaan perusteellinen
2 pistettä	Suunnitelma antaa yritystoiminnasta riittävän selkeän kuvan, yritystoiminnan menestymisedellytykset ovat hyvät, suunnitelma on laadultaan ja esitystavaltaan hyvä
1 pistettä	Suunnitelma antaa yritystoiminnasta osittaisen kuvan, yritystoiminnan menestymisedellytyksiä ei pystytä kaikin osin riittävästi arvioimaan, suunnitelma on laadultaan ja esitystavaltaan tyydyttävä

7. *Lisäpisteet tuettavasta toimenpiteestä tunnistettavissa olevista muista erityispiirteistä (painotuskerroin 10 %)*

3 pistettä	Toimenpide parantaa merkittävästi yrityksen edellytyksiä toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti; yritys toimii resurssitehokkaasti
2 pistettä	Toimenpide parantaa jossain määrin yrityksen edellytyksiä toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti; yritys pyrkii toimimaan resurssitehokkaasti
1 pistettä	Toimenpide parantaa vähäisessä määrin yrityksen edellytyksiä toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti, yrityksellä on vähäiset valmiudet toimia resurssitehokkaasti

Kestävän kehityksen periaatteiden toteuttaminen tarkoittaa tuettavasta toimenpiteestä tunnistettavissa olevia ekologisia, taloudellisia, sosiaalisia tai kulttuurisia vaikutuksia, jotka edistävät esimerkiksi yrityksen energiätehokkuutta, uusiutuvien energialähteiden käyttämistä, vedenkäytön tehostamista, kiertotaloutta, kierrätystä, symbioositaloutta, ravinteiden kierrättämistä, uusiojalostusta tai muuta luonnonvarojen kestävää käyttöä yritystoiminnassa mukaan lukien olemassa olevien rakennusten tai muun infrastruktuurin hyödyntämistä sekä puurakentamista, kierrätettävien materiaalien ja luonnonmateriaalien käyttämistä.

Yrityksen investointituki (alatoimenpide 6.4.)

Valintaperusteet muodostuvat seitsemästä aihealueesta. Jokaisesta aihealueesta voi saada enintään 3 pistettä. Aihealueiden alla kuvataan, millä perusteilla pisteitä voi saada. Toimenpide pisteytetään sen mukaan, mitä pistekuvaukseen sopivia tunnistettavissa olevia ominaisuuksia toimenpiteellä on. Mikäli toimenpide ei täytä valintaperustetta lainkaan, niin toimenpide saa aihealueesta nolla pistettä. Lisäksi aihealueesta annettavia pisteitä voidaan perustella kirjallisesti. Aihealueille on määritelty painotuskertoimet prosentteina. Toimenpiteen on saatava vähintään yksi piste jokaisesta kolmesta aihealueesta, joille on suurin painotuskerroin. Arvioitavista aihealueista on saatava pisteitä siten, että vähimmäispistemäärä on yli 1,1 pistettä. Painotettu kokonaispistemäärä on enintään 3 pistettä. Valintaperusteita sovelletaan yhdenmukaisesti kaikilla ELY-keskusalueilla.

1. *Tuettavan toimenpiteen/yrityksen toimipaikan sijainti (painotuskerroin 5 %)*

3 pistettä	Harvaan asuttu maaseutu tai ydinmaaseutu
2 pistettä	Muu maaseutualue, jonka ELY-keskus on määritellyt
1 pistettä	Maaseutualueen ulkopuolinen alue, jonka ELY-keskus on määritellyt (maatalousyritykset)

2. *Tuettavan toimenpiteen tuloksena syntyvät työpaikat (painotuskerroin 15 %)*

3 pistettä	Merkittävä työllistävä vaikutus
2 pistettä	Kohtuullinen työllistävä vaikutus
1 pistettä	Vähäinen työllistävä vaikutus; työllisyys yrityksessä säilyy ennallaan

3. *Tuettavan toimenpiteen alue- ja kerrannaisvaikutukset (painotuskerroin 10 %)*

3 pistettä	Yritys hyödyntää lähialueen tuotantotehtäjiä, käyttää alihankkijoita tai muulla tavoin edistää toimeentulomahdollisuuksia myös muissa yrityksissä; vaikutukset aluetalouteen ja sosioekonomiseen kehitykseen ovat merkittäviä
2 pistettä	Yritys tuo asiakkaita muille yrityksille; vaikutuksia aluetalouteen ja sosioekonomiseen kehitykseen tunnistettavissa

1 pistettä	Yritys ei hanki mitään lähialueelta tai sen tuotteita ei edelleen jalosteta paikkakunnalla; vaikutukset aluetalouteen ja sosioekonomiseen kehitykseen vähäisiä

4. *Tuettavan toimenpiteen vaikutus yrityksen tuotteiden ja palveluiden markkina-alueeseen (painotuskerroin 10 %)*

3 pistettä	Yritys pyrkii merkittävään kasvuun kansainvälisillä markkinoilla tai kotimarkkinoilla; yritys pyrkii merkittävään kasvuun paikallisilla markkinoilla korvaten alueen ulkopuolista tuontia tai monipuolistaen merkittävästi tuote- tai palveluvalikoimaa; yrityksen tuotteet tai palvelut vastaavat markkinoiden kysyntään hyvin
2 pistettä	Yritys pyrkii kohtuulliseen kasvuun kansainvälisillä markkinoilla tai kotimarkkinoilla; yritys pyrkii kohtuulliseen kasvuun paikallisilla markkinoilla korvaten alueen ulkopuolista tuontia tai monipuolistaen tuote- tai palveluvalikoimaa; yrityksen tuotteet tai palvelut vastaavat markkinoiden kysyntään kohtuullisesti
1 pistettä	Yrityksen kasvutavoitteet kansainvälisillä tai kotimarkkinoilla ovat vähäiset; paikallisilla markkinoilla toimiva yritys pyrkii vaatimattomaan kasvuun korvaten jonkin verran alueen ulkopuolista tuontia tai monipuolistaen vähäisessä määrin tuote- tai palveluvalikoimaa; yrityksen tuotteet tai palvelut vastaavat markkinoiden kysyntään vähäisesti

5. *Tuettavan toimenpiteen vaikutus yrityksen toiminnan uudistumiseen (painotuskerroin 30 %)*

3 pistettä	Yrityksessä tuotetaan uusia, innovatiivisia tuotteita tai palveluita tai niitä tuotetaan uudella teknologialla/nykyteknologialla tai innovatiivisella tuotantomenetelmällä taikka kehittää tuotteiden tai palveluiden laatua; yrityksen liiketoiminta on innovatiivista parantaen yrityksen kilpailukykyä
2 pistettä	Yrityksessä parannetaan nykyisiä tuotteita tai palveluita tai lisätään niiden jalostusarvoa taikka parannetaan/tehostetaan niiden tuotantomenetelmää; aloitetaan uutuusarvoa sisältävien tuotteiden tai palveluiden tuotanto; yrityksen liiketoiminta on tavanomaista innovatiivisempaa synnyttäen kilpailuetua
1 pistettä	Toimenpiteen avulla yrityksessä aloitetaan tai laajennetaan tavanomaisten tuotteiden tai palveluiden tuottaminen tavanomaisin menetelmin; yrityksen liiketoiminnalla on muutoin vähäistä uutuusarvoa suhteessa muihin alalla toimiviin yrityksiin

6. *Tuettavan toimenpiteen vaikutus yrityksen harjoittamaan yhteistyöhön mukaan lukien kytkenät laajempiin kehittämiskokonaisuuksiin (painotuskerroin 20 %)*

3 pistettä	Yritys harjoittaa yhteistyötä yhden tai useamman yrityksen kanssa ja toimii aktiivisesti yhteistyöverkostoissa kansallisen tai alueellisen kehittämisstrategian mukaisella painopistealalla ja/tai yrityksen toiminta kytkeytyy myös muiden Euroopan rakenne- ja investointirahastojen (ERI-rahastojen) toimenpiteisiin tai muutoin edistää niitä koskevien tavoitteiden toteutumista; yritys toimii myös muulla tavoin yhteistyöhakuisesti
2 pistettä	Yritys hyödyntää jonkin verran erilaisia yhteistyöverkostoja; laajempi strateginen kytkentä on vähäinen
1 pistettä	Yritys hyödyntää yhteistyöverkostoja suppeasti; laajempi strateginen kytkentä on heikko

7. *Lisäpisteet tuettavasta toimenpiteestä tunnistettavissa olevista muista erityispiirteistä (painotuskerroin 10 %)*

3 pistettä	Toimenpide parantaa merkittävästi yrityksen edellytyksiä toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti; yritys toimii resurssitehokkaasti
2 pistettä	Toimenpide parantaa jossain määrin yrityksen edellytyksiä toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti; yritys pyrkii toimimaan resurssitehokkaasti
1 pistettä	Toimenpide parantaa vähäisessä määrin yrityksen edellytyksiä toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti, yrityksellä on vähäiset valmiudet toimia resurssitehokkaasti

Kestävän kehityksen periaatteiden toteuttaminen tarkoittaa tuettavasta toimenpiteestä tunnistettavissa olevia ekologisia, taloudellisia, sosiaalisia tai kulttuurisia vaikutuksia, jotka edistävät esimerkiksi yrityksen energiatehokkuutta, uusiutuvien energialähteiden käyttämistä, vedenkäytön tehostamista, kiertotaloutta, kierrätystä, symbioositaloutta, ravinteiden kierrättämistä, uusiojalostusta tai muuta luonnonvarojen kestävää käyttöä yritystoiminnassa mukaan lukien olemassa olevien rakennusten tai muun infrastruktuurin hyödyntämistä sekä puurakentamista, kierrätettävien materiaalien ja luonnonmateriaalien käyttämistä.

M07 Palvelujen ja kylien kehittäminen

Kehittämishankkeiden valintaperusteet muodostuvat alueella valittavissa toimenpiteissä neljästä aihealueesta:

1. Missä määrin hanke edistää ohjelman ja suunnitelman strategian ja tavoitteiden toteutumista? (30 %)

3 pistettä	Hanke edistää <u>merkittävästi</u> ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.
2 pistettä	Hanke edistää <u>hyvin</u> ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista
1 pistettä	Hanke edistää <u>jonkin verran</u> ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.
0 pistettä	Hanke täyttää hyväksyttävyysskriteerit, mutta <u>ei edistä</u> ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

2. Millainen on hankesuunnitelman laatu: kustannustehokkuus, vaikuttavuus ja toteutettavuus? (30 %)

3 pistettä	Hankesuunnitelman laatu on <u>erinomainen</u> : tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on erinomaisesti analysoitu ja toiminta on tavoitteellista ja johdonmukaista sekä kustannustehokasta. Hankkeen odotetuilla tuloksilla on uutuusarvoa. Hankkeen tavoitteena on luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia tai toimintamalleja. Hanke ratkaisee erityiskysymyksiä.
2 pistettä	Hankesuunnitelma on <u>hyvä</u> : tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on selkeästi analysoitu ja suunnitellut toimet ovat johdonmukaisia. Hanke on kustannustehokas ja toteutettavuutta on mietitty. Hankkeen tavoitteena on parantaa elämänlaatua ja toimintatapoja nykyiseen verrattuna.
1 pistettä	Hankesuunnitelma on <u>toteuttamiskelpoinen</u> : tavoitteet ja menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on täsmennetty, mutta suunnitelma ei ole kovin tavoitteellinen tai uudistava.
0 pistettä	Hankesuunnitelma on <u>heikko</u> : tavoitteet ja menetelmät ovat heikosti näkyvissä. Suunnitelma ei ole kustannustehokas eikä realistinen.

3. Missä määrin hanke parantaa maaseudun toimintamahdollisuuksia? (20 %)

3 pistettä	Hanke parantaa toimintamahdollisuuksia tai elämänlaatua <u>merkittävästi</u> ja tuottaa uusia ja toimivia toimintamalleja tai ratkaisuja. Hankkeella on vipuvaikutuksia. Hankkeen tulosten siirrettävyys on erinomainen.
2 pistettä	Hanke parantaa <u>hyvin</u> toimintamahdollisuuksia tai elämänlaatua tai lisää toimintamallien uudistumista. Hankkeen tulosten siirrettävyys on hyvä.
1 pistettä	Hanke edistää maaseudun toimintamahdollisuuksia tai elämänlaatua tai toimintamallien uudistumista <u>jonkin verran</u> .
0 pistettä	Hankkeella <u>ei ole</u> odotettavissa <u>vaikutuksia</u> toimintamahdollisuuksiin tai se ei muuten tuota lisäarvoa.

4. Missä määrin hanke lisää kumppanuutta, aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä? (20 %)

3 pistettä	Hanke lisää <u>merkittävästi</u> aktiivisuutta, yhteistyötä, yhteisöllisyyttä ja rakentaa kumppanuuksia yli alue-, toimiala- tai osaamisrajapintojen.
2 pistettä	Hanke lisää <u>hyvin</u> aktiivisuutta, yhteistyötä, yhteisöllisyyttä ja rakentaa kumppanuuksia toimiala- tai osaamisrajapintoja ylittäen.
1 pistettä	Hanke edistää <u>jonkin verran</u> kumppanuutta, aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä.
0 pistettä	Hanke <u>ei edistä</u> kumppanuutta, aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Investointien valintaperusteet muodostuvat alueella valittavissa toimenpiteissä neljästä aihealueesta:

1. Missä määrin hanke edistää ohjelman ja suunnitelman strategian ja tavoitteiden toteutumista? (30 %)

3 pistettä	Hanke edistää <u>merkittävästi</u> ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.
2 pistettä	Hanke edistää <u>hyvin</u> ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.
1 pistettä	Hanke edistää <u>jonkin verran</u> ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.
0 pistettä	Hanke täyttää hyväksyttävyySkriteerit, mutta <u>ei edistä</u> ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

2. Millainen on hankesuunnitelman laatu: kustannustehokkuus, vaikuttavuus ja toteutettavuus? (30 %)

3 pistettä	Hankesuunnitelman laatu on <u>erinomainen</u> : tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on erinomaisesti analysoitu ja toiminta on tavoitteellista ja johdonmukaista sekä kustannustehokasta. Hankkeen tavoitteena on luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia tai toimintamalleja. Hanke ratkaisee erityiskysymyksiä. Investoinnin kytkentä muuhun kehittämistoimintaan on kuvattu. Investointiin liittyvä aiempi toiminta ja sen jälkeinen toiminta on kuvattu.
2 pistettä	Hankesuunnitelma on <u>hyvä</u> : tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on selkeästi analysoitu ja suunnitellut toimet ovat johdonmukaisia. Hanke on kustannustehokas ja toteutettavuutta on mietitty. Hankkeen tavoitteena on parantaa elämänlaatua ja toimintatapoja nykyiseen verrattuna.
1 pistettä	Hankesuunnitelma on <u>toteuttamiskelpoinen</u> : tavoitteet ja menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on täsmennetty, mutta suunnitelma ei ole kovin tavoitteellinen tai uudistava.
0 pistettä	Hankesuunnitelma on <u>heikko</u> : tavoitteet ja menetelmät ovat heikosti näkyvissä. Suunnitelma ei ole kustannustehokas eikä realistinen.

3. Missä määrin hanke lisää uudistumista ja toimintamahdollisuuksia? (20 %)

3 pistettä	Hanke uudistaa ja parantaa <u>huomattavasti</u> maaseudun infrastruktuuria tai toimintamahdollisuuksia, sekä edistää ympäristö-, ilmastotavoitteita ja/tai innovaatioiden tuottamista tai käyttöönottoa.
2 pistettä	Hanke uudistaa ja parantaa <u>hyvin</u> maaseudun infrastruktuuria tai toimintamahdollisuuksia.
1 pistettä	Hanke uudistaa ja parantaa <u>jonkin verran</u> maaseudun infrastruktuuria ja toimintamahdollisuuksia.
0 pistettä	Hanke <u>ei paranna</u> infrastruktuuria ja/tai sillä ei ole odotettavissa vaikutuksia toimintamahdollisuuksiin tai se ei muuten tuota lisäarvoa.

4. Missä määrin hanke edistää yhteistyötä ja osallisuutta? (20 %)

3 pistettä	Hanke edistää <u>merkittävästi</u> yhteistyön ja/tai yhteisöllisyyden lisääntymistä ja yhteistyön tai yhteisöllisyyden mahdollisuuksia ja luo uusia kumppanuuksia. Hanke lisää osallisuutta. Hankkeen toteutus perustuu laajaan kumppanuuteen.
2 pistettä	Hanke edistää <u>hyvin</u> yhteistyön ja/tai yhteisöllisyyden lisääntymistä ja yhteistyön ja/tai yhteisöllisyyden mahdollisuuksia. Hanke lisää osallisuutta. Hankkeen toteutus perustuu kumppanuuteen.
1 pistettä	Hanke edistää yhteistyön ja/tai yhteisöllisyyden lisääntymistä ja yhteistyön ja/tai yhteisöllisyyden mahdollisuuksia <u>jonkin verran</u> .
0 pistettä	Hanke <u>ei edistä</u> yhteistyön ja/tai yhteisöllisyyden lisääntymistä ja yhteistyön ja/tai yhteisöllisyyden mahdollisuuksia.

Jokaisesta kriteerikohdasta hanke voi saada 0–3 pistettä. Hankkeen tulee vähintään kahdesta kohdasta saada vähintään yksi piste, jotta se pääsee valintakäsittelyyn.

M16 Yhteistyö ja innovaatiot

Hyväksyttävien hankkeiden valinnassa noudatetaan yhtenäisiä ohjelmason valintakriteereitä. Alueellisten suunnitelmien ja painotusten tiiviit kuvaukset on liitetty ohjelmaan liitteeksi. Samoja valintakriteereitä noudatetaan koko ohjelma-alueella, mutta niissä otetaan myös huomioon ELY – alueittain valmistellut strategiset painotukset, jotka tukevat Manner-Suomen ohjelman painotuksia. Valintakriteerit ja niiden painotukset ovat seuraavat:

1. *Miten hyvin hanke toteuttaa ohjelman ja suunnitelman strategiaa ja tavoitteita (30 %)*

3 pistettä	Hanke edistää merkittävästi ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista
2 pistettä	Hanke edistää hyvin ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista
1 pistettä	Hanke edistää jonkin verran ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.
0 pistettä	Hanke täyttää hyväksyttävyyuskriteerit, mutta ei edistä ohjelman ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

2. *Millainen on esityksen kustannustehokkuus, laatu, vaikuttavuus ja toteutettavuus (30 %)*

3 pistettä	Hankesuunnitelman laatu ja kustannustehokkuus on erinomainen ja odotettavissa olevat vaikutukset merkittäviä. Tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on erinomaisesti analysoitu ja toiminta on johdonmukaista.
2 pistettä	Hankesuunnitelma on hyvä: tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on selkeästi analysoitu ja suunnitellut toimet ovat johdonmukaisia. Hanke on kustannustehokas ja toteutettavuus hyvä.
1 pistettä	Hankesuunnitelma on toteuttamiskelpoinen: tavoitteet ja menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on täsmennetty, mutta suunnitelma ei ole kovin tavoitteellinen tai uudistava.
0 pistettä	Hankesuunnitelma on heikko: tavoitteet ja menetelmät ovat heikosti näkyvissä. Suunnitelma ei ole kustannustehokas eikä realistinen.

3. *Miten hanke edistää elinkeinojen kehitystä hyödyntämällä tietoa ja osaamista (20 %)*

3 pistettä	Hanke hyödyntää tehokkaasti parasta tietoa ja kytkee sitä käytäntöön. Hanke mahdollistaa merkittäviä uusia ja toimivia tuotteita, palveluita toimintamalleja tai ratkaisuja ja sillä on vipuvaikutuksia
2 pistettä	Hanke hyödyntää tutkimus- ja hanketoiminnan tuloksia ja kytkee niitä toteutukseen. Hanke uudistaa tuotteita, toimintaa tai toimintamalleja pitkällä ajalla
1 pistettä	Hanke sisältää tiedon käyttöön liittyviä tavoitteita ja keinoja. Hanke edistää toiminnan uudistumista ja tuottaa lisäarvoa osallistujille
0 pistettä	Hankkeen osaamisen ja tiedon käyttöön liittyvät tavoitteet ovat heikot eikä hankkeelta ole odotettavissa todellisia vaikutuksia tai lisäarvoa elinkeinojen kehitykseen

4. *Miten hyvin hanke edistää kumppanuutta ja sitoutumista (20 %)*

3 pistettä	Suunnitelma osoittaa hankkeen osallistujien vahvaa sitoutumista, ylittää rajapintoja ja osoittaa uusia kumppanuuksia
2 pistettä	Suunnitelma on tarvelähtöinen, kohderyhmä on selkeä ja hanke ylittää rajapintoja
1 pistettä	Suunnitelma on tarvelähtöinen ja kohderyhmä on selkeä
0 pistettä	Hankkeen tarvelähtöisyys tai kohderyhmän sitoutuneisuus jää epäselväksi

Jokaisessa kohdassa hanke voi saada 0–3 pistettä. Leader – ryhmät noudattavat oman strategiansa mukaisia valintakriteereitä valitessaan rahoitettavia yhteistyötoimenpiteen tyyppisiä hankkeita.

Maaseudun innovaatioryhmä (alatoimenpide 16.1.)

Ohjelman soveltamisalueella toteutettavan hankkeen on edistettävä toimenpidettä koskevia Unionin prioriteettien mukaisia ja ohjelmassa ja sitä koskevassa kansallisessa lainsäädännössä esitettyjä tavoitteita sekä niitä tukevia alueellisia tai paikallisia painopisteitä. Tuen avulla tavoitellaan vaikuttavuutta ja lisäarvoa, jota ei ilman tukea olisi mahdollista saavuttaa.

Innovaatioryhmän valinta tapahtuu ohjelmatasolla erillisellä hakumenettelyllä. Maaseudun innovaatioryhmille asetetaan valintakriteerit ohjelmatasolla. Maaseudun innovaatioryhmän innovaatiohanketta koskeva suunnitelma ja hakemus tulee toimittaa maa- ja metsätalousministeriölle. Valintaa varten perustetaan erillinen asiantuntijoista koostuva valintaryhmä. Innovaatioryhmien valintaperusteina arvioidaan hankkeessa tavoiteltavan innovaation potentiaalia:

1. Edistää ohjelman strategian toteutusta ja ongelmaratkaisua (20 %)

3 pistettä	erittäin merkittävästi
2 pistettä	merkittävästi
1 pistettä	jonkin verran
0 pistettä	heikosti

2. Tuottaa uutta liiketoimintaa (25 %)

3 pistettä	hyvin todennäköisesti
2 pistettä	todennäköisesti
1 pistettä	mahdollinen
0 pistettä	heikko

3. Suunnitelma ja ryhmän koostumus osoittaa hankkeen tarvelähtöisyyttä ja sitoutuneisuutta (25 %)

3 pistettä	erittäin merkittävästi
2 pistettä	selkeästi
1 pistettä	jonkin verran
0 pistettä	heikosti

4. Hankesuunnitelman laatu, kustannustehokkuus ja toteutettavuus (30 %).

3 pistettä	erinomainen
2 pistettä	vakuuttava
1 pistettä	kustannustehokas ja toteutettava
0 pistettä	heikko

Jokaisesta kriteerikohdasta hanke voi saada 0–3 pistettä. Hankkeen tulee kohdasta 3 ja vähintään kahdesta muusta kohdasta saada vähintään yksi piste, jotta se pääsee valintakäsittelyyn.

Koko ohjelma-alueella tai erityisiä tavoitteita koskeville hankkeille, kuten valtakunnalliset hankkeet ja vesiensuojelua ja ravinteiden kierrätystä koskevat hankkeet määritellään näiden lisäksi erityiset valintakriteerit.

Valtakunnallisten hankkeiden hyväksyttävyy- ja valintaperusteet edellisten lisäksi

Hyväksyttävien hankkeiden valinnassa noudatetaan ohjelmatasolla toimenpiteittäin hyväksytyjä valintakriteereitä. Lisäksi valtakunnallisten hankkeiden tulee täyttää seuraavat kriteerit:

1. Hanke toteutetaan koko maassa tai laajempaan kuin alueiden välinen hanke, ja hankkeen tulokset ovat hyödynnettävissä koko maassa.
2. Hanke on tarkoituksenmukaista toteuttaa valtakunnallisena. Samansisältöinen hanke voidaan toteuttaa laajalla alueella yhdellä päätöksellä, eikä sitä ole tarkoituksenmukaista rahoittaa alueellisena/alueiden välisenä.

Hankkeen arvioinnissa otetaan huomioon puoltavina seikkoina seuraavat valintaperusteet:

1. Hankkeen toteuttamiseksi on olemassa valtakunnallinen yhteistyöverkosto, tai se luodaan hankkeen aikana, tai se syntyy hankkeen tuloksena myöhemmin
2. Hanke kokoaa eri puolella maata olevia kohderyhmiä ja edunsaajia yhden hankkeen piiriin

3. Hanke täydentää alueellisia ja paikallisia hankkeita: Hanke luo lisäarvoa alueellisiin hankkeisiin sekä alueellisiin ja paikallisiin ohjelmiin/suunnitelmiin tai hanke luo lisäarvoa toimimalla valtakunnallisena pilottina.

Vesiensuojeluun ja ravinteiden kierrätykseen kohdennettava yritys- ja hankerahoituksen myöntövaltuutta koskevat valintaperusteet

Missä määrin hanke suunnitelman perusteella edistää:

1. *Vesiensuojelua ja kohdentuu alueille, joilla vesistöjen tilaa on hyvää huonompi (määritelty vesienhoitosuunnitelmissa)*

3 pistettä	Hanke edistää tavoitteiden toteutumista erittäin merkittävästi ja ratkoo erityiskysymyksiä
2 pistettä	Hanke edistää tavoitteiden toteutumista merkittävästi
1 pistettä	Hanke edistää tavoitteita jonkin verran
0 pistettä	Hanke on ohjelman ja suunnitelman mukainen, mutta edistää tavoitteita heikosti

2. *Ravinteiden kierrätystä, erityisesti lannan ja muiden maatalouden ravinnevirtojen täysimääräistä hyväksikäyttöä*

3 pistettä	Hankkeelta voidaan odottaa merkittäviä vaikutuksia hankkeen aikana sekä erittäin merkittäviä vaikutuksia pitkällä aikavälillä
2 pistettä	Hankkeelta voidaan odottaa merkittäviä vaikutuksia pitkällä aikavälillä
1 pistettä	Hankkeelta voidaan odottaa vaikutuksia pitkällä aikavälillä
0 pistettä	Hankkeelta voidaan odottaa vain vähäisiä vaikutuksia

3. *Edistää uusia käytäntöjä tai aikaansaa pysyväisluonteista yhteistyötä*

3 pistettä	Uudet käytännöt muuttavat merkittävästi käytäntöjä sekä saavat aikaan pysyväisluontoista uutta yhteistyötä
2 pistettä	Uusia käytäntöjä omaksutaan laajemmin
1 pistettä	Muutokset käytännöissä selviä
0 pistettä	Muutokset käytännöissä jäävät epäselviksi

Hankkeen tulee saada vähintään 1 piste jokaisesta kriteerikohdasta.